



EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.10.25
KOM(2011) 682 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI,
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Socialinio verslo iniciatyva

**Socialinėms įmonėms plėtoti palankios aplinkos kūrimas socialinių inovacijų
ekonomikoje**

{SEK(2011) 1278 galutinis}

TURINYS

TURINYS.....	1
1. KODEL KOMISIJA IMASI INICIATYVOS?.....	2
2. SOCIALINES IMONES GALETU GERIAU PASINAUDOTI BENDRAJA RINKA	5
3. VEIKSMU PLANAS, KURIUO EUROPOJE BUTU REMIAMAS SOCIALINIS VERSLAS	6
3.1. Finansavimo prieinamumo gerinimas	6
3.1.1. Privataus finansavimo prieinamumo gerinimas	6
3.1.2. ES lėšų sutelkimas	7
3.2. Socialinio verslo matomumo gerinimas	8
3.2.1. Priemonių, kuriomis sektorius taptų geriau žinomas, o socialinis verslas geriau matomas, plėtojimas.....	8
3.2.2. Socialinio verslo vykdytojų vadybos įgūdžių stiprinimas, profesionalumo ugdymas, tinklų kūrimo skatinimas.....	8
3.3. Teisinės aplinkos gerinimas	9
3.3.1. Europos teisinių formų, kuriomis galėtų naudotis Europos socialinio verslo įmonės, plėtojimas	9
3.3.2. Viešieji pirkimai	9
3.3.3. Valstybės pagalba.....	10
4. KARTU SU VEIKSMU PLANU TEIKIAMOS DISKUSINES IDEJOS	10
5. ISVADA.....	12

1. KODEL KOMISIJA IMASI INICIATYVOS?

Bendrajai rinkai reikalingas naujas integracinis augimas, kuris sudarytų sąlygas visiems įsitraukti į darbo rinką. Todėl europiečiai, norintys, kad jų darbas, vartojimas, santaupos ir investicijos turėtų didesnę moralinę ir socialinę rezonansą ir pobūdį, turi būti išgiršti.

Siekdama „labai konkurencingos socialinės rinkos ekonomikos“ Komisija socialinę ekonomiką ir socialines inovacijas laiko savo esminiu uždaviniu siekiant teritorinės sanglaudos ir ieškant originalių visuomenės problemų sprendimų, ypač kovoje su skurdu ir atskirtimi, kaip nurodyta strategijoje „Europa 2020“¹, pavyzdinėje iniciatyvoje „Inovacijų sąjunga“², „Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi plane“³ ir „Bendrosios rinkos akte“⁴.

Viešosiose konsultacijose dėl Bendrosios rinkos akto⁵ sulaukta didelio susidomėjimo socialinių įmonių ir socialinės ekonomikos galimybėmis spręsti dabarties ekonominius, socialinius, o kai kuriais atvejais ir aplinkos uždavinius: kurti tvarias ir svetur neperkeliamas darbo vietas, vykdyti socialinę integraciją, gerinti vietos socialines paslaugas, didinti teritorinę sanglaudą ir kt.

Mat socialinė įmonė (socialinės ekonomikos veiksnys) yra tokia įmonė, kurios pagrindinis siekis yra socialinis poveikis, o ne pelno savininkams ar akcininkams siekimas. Ji veikia rinkoje tiekdamą prekes ir paslaugas verslui įprastu ir inovatyviu būdu, tačiau pervirši pirmiausia naudoja socialiniams tikslams. Ji valdoma atsakingai ir skaidriai – įtraukiant darbuotojus, klientus ir jos komercine veikla suinteresuotas šalis⁶.

Socialinėmis įmonėmis Komisija laiko įmones⁷:

- kurios komercine veikla iš esmės siekia socialinio arba bendrojo visuomenės intereso tikslo, ir jų komercinei veiklai dažnai būdinga aukšto lygio socialinė inovacija,
- kurių pelnas paprastai reinvestuojamas į to socialinio siekio įgyvendinimą,
- ir kurių organizavimo tvarka arba nuosavybės struktūra atspindi jų misiją, remiasi demokratiniais ar dalyvavimo principais arba orientuota į socialinį teisingumą⁸.

Tai gali būti įmonės, kurios:

- teikia socialines paslaugas arba kuria socialines gėrybes ir (arba) pažeidžiamai visuomenės daliai skirtas paslaugas ar gėrybes (būsto, sveikatos priežiūros, pagalbos pagyvenusiems ar neįgaliems asmenims, pažeidžiamų grupių įtraukties, vaikų

¹ „2020 m. Europa – Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“, COM(2010) 2020.

² 2010 m. spalio 6 d. komunikatas „Inovacijų sąjunga“ COM(2010) 546.

³ 2010 m. gruodžio 16 d. komunikatas „Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi planas. Europos socialinės ir teritorinės sanglaudos bendroji programa“ COM(2010) 758 final.

⁴ 2011 m. balandžio 13 d. „Bendrosios rinkos aktas. Dvylika svertų augimui skatinti ir pasitikėjimui stiprinti. Bendros pastangos skatinti naują augimą“ COM(2011) 206 final

⁵ http://ec.europa.eu/internal_market/smact/consultations/2011/debate/index_en.htm

⁶ Šiame komunikate anglų kalbos terminai „*Social Business*“ ir „*Social enterprise*“ reiškia tą patį kaip ir *socialinė įmonė*.

⁷ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo taisyklių ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos prasme.

⁸ Pavyzdžiui, mažesnėmis atlyginimų žirkėmis.

priežiūros, įdarbinimo ir apmokymo, priklausomybės vadybos ir t. t.); ir (arba)

- gamina prekes arba teikia paslaugas tokiu būdu, kad būtų siekiamas socialinio pobūdžio tikslas (socialinė ir profesinė integracija suteikiant galimybę dirbti asmenims, kurie atsidūrė nepalankioje padėtyje dėl atskirtų ir atstūmimą lemiančios menkos kvalifikacijos ar socialinių arba profesinių problemų), nors tų įmonių veikla apima ne tik socialines prekes ir paslaugas.

Europos Sąjungos socialinėje ekonomikoje dirba daugiau nei 11 mln. darbuotojų, arba 6 % visų dirbančiųjų.⁹ ES socialinę ekonomiką sudaro specifinį statusą turintys subjektai (kooperatyvus, fondus, asociacijas, savidraudos įstaigas), kurių daugelis pagal išvardytuosius kriterijus taip pat laikytini socialinėmis įmonėmis, ir įmonės, turinčios tradicinį individualios įmonės ar akcinės bendrovės statusą. Socialinei ekonomikai būdingi teisiniai statusai ypač pritaikyti socialinėms įmonėms, nes jos valdomos taip, kad būtų skatinamas dalyvavimas ir atvirumas.

Viename 2009 m. tyrime¹⁰ paskaičiuota, kad į socialinį verslą¹¹ Belgijoje įsitraukę 4,1 %, Suomijoje 7,5 %, Prancūzijoje 3,1 %, Italijoje 3,3 %, Slovėnijoje 5,4 %, o Jungtinėje Karalystėje – 5,7 % aktyvių gyventojų. Taigi kas ketvirta Europoje steigiama įmonė būtų socialinė įmonė; o Belgijoje, Suomijoje ir Prancūzijoje – kas trečia¹². Tos įmonės paprastai dirba našiau ir yra konkurencingesnės nei apie jas manoma. Tai lemia didelis asmeninis darbuotojų atsidavimas ir geresnės tų įmonių siūlomos darbo sąlygos¹³.

Socialine inovacija tenkindamos atsako nesulaukusius poreikius socialinės įmonės prisideda prie pažangaus augimo, nes: atsižvelgdamos į poveikį aplinkai ir nustatydamos ilgalaikę viziją jos prisideda prie tvarios plėtros; akcentuodamos žmogiškumą ir socialinę sanglaudą jos yra reikšmingi integracinio augimo veiksniai. Kitaip tariant, jos savo esme skatina socialines ir ekonomines pertvarkas, kurios padeda siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų. Šiuo komunikatu tęsiamas Pirmininko J.-M. Barroso 2009 m. inicijuotas socialinės inovacijos skatinimas ir diegimas¹⁴.

Dėl savitų elementų įvairovės socialinės įmonės dažniausiai pasiekia aukštą socialinės ir aplinkos atsakomybės lygį. Socialinio verslo iniciatyva papildo tą pačią dieną priimamą

⁹ CIRIEC, „L'économie sociale dans l'Union européenne“ („Socialinė ekonomika Europos Sąjungoje“), p. 48.

¹⁰ Terjesen, S., Lepoutre, J., Justo, R. ir Bosma, N. 2011. *Global Entrepreneurship Monitor Report on Social Entrepreneurship* (Pasaulinė verslumo stebėsenos ataskaita dėl socialinio verslo). http://www.gemconsortium.org/about.aspx?page=pub_gem_special_topic_reports

¹¹ Čia apibrėžiamas kaip „socialinių, aplinkos arba bendrojo intereso tikslą turinti veikla. Tai gali būti paslaugų teikimas, socialiai nepalankioje padėtyje esančių ar neigalių asmenų mokymas, socialiai orientuotas pelno naudojimas, savitarpio pagalbos grupių organizavimas bendro intereso veiklai“ ir t. t. *Ibid*, p. 44.

¹² Terjesen, S., Lepoutre, J., Justo, R. ir Bosma, N. 2011. *Global Entrepreneurship Monitor Report on Social Entrepreneurship*. http://www.gemconsortium.org/about.aspx?page=pub_gem_special_topic_reports

¹³ Pavyzdžiui, Prancūzijoje tokiose įmonėse į darbą dėl ligos neateinama santykinai daug rečiau (5,5 %), palyginti su įmonių visuma 22%). Šaltinis: „Absence au travail pour des raisons de santé dans l'économie sociale“ (Nedarbingumas dėl ligos socialinėje ekonomikoje), *Chorum*, 2011 m. balandžio mėn., <http://www.cides.chorum.fr>.

¹⁴ „Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union“ (Suteikime žmonėms galią, išjudinkime pokyčius: socialinė inovacija Europos Sąjungoje), *Politinių patarėjų biuras (BEPA), Europos Komisija, 2010 m. liepos mėn., p. 11 ir 109.*

Komisijos komunikatą dėl įmonių socialinės atsakomybės¹⁵, kuris taip pat padės joms geriau panaudoti visuomenei kuriamą vertę.

Keletas Europos socialinių įmonių pavyzdžių:

Italijoje medicinos centas teikia aukšto lygio specializuotą medicininę pagalbą (prireikus – kartu su kultūriniu tarpininkavimu) rajonuose, kuriuose viešosios tarnybos teikia mažai paslaugų, ir orientuojasi į sunkioje socioekonominėje padėtyje atsidūrusius asmenis, pavyzdžiui, imigrantus.

Rumunijoje 5 darbuotojų ir 5 savanorių įmonė nuo 1996 m. teikia kultūrinės paslaugas rumunų kalba neregiamams – adaptuoja ir įskaito knygas, įgarsina filmus; įmonės paslaugomis gali naudotis maždaug 90 000 asmenų.

Prancūzijoje įmonė nuo 2004 m. įdiegė naujovišką automobilių valymo biologiškai skaidžiomis priemonėmis be vandens paslaugą ir įdarbina nekvalifikuotus arba visuomenės atstumtus asmenis, kad jie galėtų sugrįžti į darbo rinką.

Vengrijoje vienas fondas sukūrė restoraną, kuriame apmoko ir įdarbina neįgaliuosius (40 asmenų), užtikrina jų vaikų priežiūrą, kad jie ilgainiui galėtų įgyti nuolatinį darbą.

Nyderlanduose įmonė moko skaityti naudodama inovatyvias skaitmenines priemones ir žaidimu pagrįstą metodą. Metodas ypač tinkamas hiperaktyviems vaikams ir autistams, taip pat neraštingiesiems asmenims ir imigrantams.

Lenkijoje iš dviejų asociacijų susidaręs socialinis kooperatyvas įdarbina ilgalaikius bedarbius bei neįgaliuosius ir siūlo rinkai įvairias paslaugas: maisto ruošimo ir maitinimo, smulkių statybos ir remonto darbu, taip pat parengia socialiai nuskriaustus asmenis profesinei veiklai.

Kalbėdama apie šį įvairialypį sektorių, Komisija neketina pateikti norminės apibrėžties, kuri būtų visiems privaloma ir kuria galų gale remtųsi reglamentavimas. Komisija siūlo apibūdinimą, pagrįstą daugumoje valstybių narių bendrais principais; ji gerbia valstybių narių politinių, ekonominių ir socialinių pasirinkimų įvairovę, taip pat socialinio verslo atstovų gebėjimus inovuoti.

Todėl pritarek Komisija, pasitarusi su sektoriaus atstovais, konkretesnę nei būtina apibrėžtį tvirtins tik tada, jei dėl reglamentavimo ar skatinimo priemonių bus aišku, kad reikia tiksliai nustatyti taikymo sritį.

Komisija ketina skatinti socialinių įmonių plėtrą ir naudotis jų sukaupta patirtimi visai ekonomikai paremti. Šiuo komunikatu Komisija siekia dviejų tikslų:

- pateikti artimiausio laikotarpio veiklos planą, kuriuo būtų remiamos socialinės įmonės – ypač svarbūs socialinės ekonomikos ir socialinės inovacijos veiksniai;
- pateikti medžiagą diskusijai dėl vidutinės trukmės ir ilgalaikių perspektyvų.

¹⁵ COM(2011) 681 final

2. SOCIALINĖS ĮMONĖS GALETU GERIAU PASINAUDOTI BENDRAJA RINKA

Socialinių įmonių modelio augimo ir sklaidos vidaus rinkoje potencialas nėra išnaudotas. Jos susiduria su kliūtimis, nurodytomis daugelyje ataskaitų¹⁶, pastaruoju metu – 2010 m. vidurio BEPA ataskaitoje¹⁷.

Joms paprastai tenka spręsti tokias pačias problemas kaip kiekvienai mažai ar vidutinei įmonei, todėl jos galėtų pasinaudoti „Smulkiojo verslo akto Europai“ iniciatyvomis¹⁸. Tačiau joms kyla ir specifinių sunkumų.

O juk socialinėms įmonėms turėtų būti suteiktos tokios pat sąlygos pasinaudoti vidaus rinkos galimybėmis kaip ir kitoms įmonėms. Tai pirmiausia pasakytina apie didžiausias struktūras, kurios galėtų turėti ambicijų plėstis tarptautiniu ar net žemyno lygmeniu. Tačiau, pavyzdžiui, bankų reguliavimo, struktūrinių fondų prieigos ar viešųjų pirkimų normų įgyvendinimo bendrosios rinkos taisyklės daro tiesioginį poveikį ir mažoms įmonėms, kurios iš pažiūros įsitraukusios tik į vietos veiklą.

Socialinėms įmonėms pirmiausia sunku rasti **finansavimą**, o jo poreikiai priklauso nuo plėtros etapo (parama idėjai, bandomieji arba prototipiniai projektai, plataus masto plėtra). Dėl apribojimų, susijusių su pelno paskirstymu ar pažeidžiamų asmenų įdarbinimu, skolintojams ar potencialiems investuotojams susidaro išpūdis, kad socialinės įmonės yra rizikingesnės ir mažiau pelningos nei kitos. Socialinės įmonės labiau nei kitos nukenčia nuo rinkos netobulumo (susiskaidymo, Europos masto skolinimosi platformų trūkumo ir kt.). Todėl investuotojams nėra aišku, koks yra realus kai kurių solidaraus investavimo fondų socialinis poveikis. O galimybę pasinaudoti viešosiomis lėšomis paprastai mažina pernelyg griežta ar biurokatiška tvarka. Todėl socialinėms įmonėms gali kilti sunkumų gauti ES struktūrinę paramą, kai ją administruojančios įstaigos finansuoja projektus tik trumpą laiko tarpą. Kadangi programų nacionaliniu ir europiniu lygmeniu yra nepaprastai daug, mažoms struktūroms jos tampa mažiau prieinamos.

Ši reiškinį sustiprina **menkas** socialinio verslo **pripažinimas**. Skirtingų regionų ir skirtingų valstybių subjektai menkai susiję, todėl stringa gerosios patirties sklaida, partnerysčių kūrimas ir naujų nišų paieškos. Europos švietimo sistemose socialinis verslas dar yra nuvertintas, nors jo pagrindų integravimas į bazinį ir tęstinį profesinį mokymą yra sąlyga jo patikimumui sustiprinti. Vis daugiau jaunų absolventų įsitraukia į socialinį verslą, tačiau tradicinės įmonės šios patirties dėl nežinojimo pakankamai neįvertina. Šią problemą didina Europoje susiformavusių sampratų įvairovė, kuria taip pat galima paaiškinti turimų duomenų nenuoseklumą. Sąvoka iki šiol nėra apibrėžta, o esamos apibrėžtys netinka tapatiems skirtingų šalių reiškiniams. Kadangi turimi duomenys dažnai pasenę, daliniai ir nesuderinti, dažniausiai sunku pritaikyti ir koordinuoti viešąją politiką.

¹⁶ Europos Komisijos užsakymu Austrijos MVĮ tyrimų instituto ir Suomijos Turku ekonomikos instituto *TSE Entre* parengta ataskaita *Study on Practices and Policies in the Social Enterprise Sector in Europe* (Europos socialinių įmonių sektoriaus praktikos ir politikos tyrimas), 2007 m. birželio mėn.

¹⁷ „Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union“ (*Suteikime žmonėms galią, išjudinkime pokyčius: socialinė inovacija Europos Sąjungoje*), *Politinių patarėjų biuras (BEPA)*, Europos Komisija, 2010 m. liepos mėn.

¹⁸ Smulkiojo verslo akto Europai apžvalga, COM(2011)78 final, p. 20.

Todėl nenuostabu, kad **reguliavimo aplinkoje**, ypač viešųjų pirkimų arba statusų taisyklėse, Europos ir nacionaliniu lygmeniu nepakankamai atsižvelgiama į socialinių įmonių ypatybes. Tai apsunkina investuotojų paiešką, galimybes pasinaudoti subsidijomis ir dalyvauti viešųjų pirkimų konkursuose, o kartais verčia ieškoti sudėtingų teisinių sprendimų. Atsitinka, kad socialinės įmonės, kurios veikia ne kaip asociacijos, negali pasinaudoti vietos valdžios įstaigų asociacijoms skirtomis lengvatomis.

3. VEIKSMU PLANAS, KURIUO EUROPOJE BUTU REMIAMAS SOCIALINIS VERSLAS

Norėdama spręsti išvardytąsias problemas Europos Sąjunga ir tarptautinės organizacijos jau formuoja skersinę socialinės ekonomikos politiką ir tikslines programas, kuriomis būtų remiamos socialinės įmonės ir socialinė inovacija. Kartu su šiuo komunikatu skelbiamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente glaustai apžvelgiamos visos galiojančios priemonės ir pristatomos tam tikos kitų šalių patirtys, kuriomis galėtų pasiremti Europos Sąjunga.

Be to, norėdama padėti socialinėms įmonėms išnaudoti savo potencialą Komisija siūlo veiksmų planą, kuris atitinka paramos socialinei inovacijai kryptį ir kuris laikantis partnerystės ryšių su sektoriaus subjektais ir valstybėmis narėmis padės kurti tinkamą aplinką.

Kalbėdama apie šį įvairialypį sektorių Komisija neketina pateikti visiems privalomos norminės apibrėžties, kuria galiausiai remtųsi reglamentavimas. Komisija siūlo apibūdinimą, pagrįstą daugumoje valstybių narių bendrais principais; ji gerbia valstybių narių politinių, ekonominių ir socialinių pasirinkimų įvairovę, taip pat socialinio verslo atstovų gebėjimus inovuoti.

Todėl prireikus Komisija, pasitarusi su sektoriaus atstovais, konkretesnę nei būtina apibrėžtį tvirtins tik tada, jei dėl reglamentavimo ar skatinimo priemonių bus aišku, kad reikia tiksliai nustatyti taikymo sritį.

Taigi Komisija siūlo vienuolika pagrindinių veiksmų, kurių imsis iki 2012 m. pabaigos.

3.1. Finansavimo prieinamumo gerinimas

3.1.1. Privataus finansavimo prieinamumo gerinimas

Komisija mano, kad socialinių įmonių finansavimo sistema (palyginti su ta, kuria naudojasi kitos įmonės) išvystyta nepakankamai.

Tuo tarpu vis daugiau investuotojų teisėtus finansinės investicijų grąžos lūkesčius norėtų sieti su socialiniais ar aplinkos rezultatais ir šitaip palaikyti ilgalaikių bendrojo intereso tikslų įgyvendinimą.

Kalbant apie kitas galimybes nei apie socialiai atsakingas investicijas, kurios pasiūlytos Komisijos komunikate dėl įmonių socialinės atsakomybės¹⁹, europinis instrumentas, kuriuo būtų remiamos socialinės įmonės, privatiems ir viešiesiems subjektams suteiktų daugiau paskatų investuoti į tokias įmones (tampant dalininkais arba skolinant).

¹⁹ COM(2011) 681 final

Galima būtų svarstyti apie teisinės bazės pritaikymą, kuris sudarytų sąlygas kurti tokias investicines priemones europiniu lygmeniu.

Komisija taip pat džiaugiasi, kad Europos investicijų fondas²⁰ nagrinėja galimybę 2012 m. pradžioje sukurti nuosavų lėšų galimybę (ESIEF²¹), kuri būtų skirta investicijoms į fondus, siekiančius daryti socialinį poveikį. Šiuo bandomuoju veiksniu galėtų būti pasirengta naujai Europos finansinei priemonei, kurią Komisija pasiūlė 2011 m. spalio 6 d. (pagrindiniam veiksmui Nr. 3).

Daugeliui socialinių įmonių galimybė gauti kreditą yra jų įsisteigimo ir plėtros sąlyga. Bet kadangi socialinės įmonės menkai pažįstamos arba laikomos rizikingesnėmis, joms gauti lėšų dar sunkiau nei mažoms ir vidutinėms įmonėms.

Komisija daro išvadą, kad du 2007 m. komunikato dėl mikrokreditų plėtojimo²² reglamentavimo elementai (teisinės ir institucinės aplinkos gerinimas ir verslumui palankios aplinkos kūrimas) nacionaliniu lygmeniu pakankamai išplėtoti nebuvo.

Pagrindinis veiksmas Nr. 1

- Kaip numatyta Bendrosios rinkos akte ir atsižvelgiant į atliktą viešąją konsultaciją bei poveikio vertinimą, **iki 2011 m. pabaigos pasiūlyti ES lygmens solidarūs investavimo fondų reguliavimo pagrindus, kad socialinės įmonės galėtų lengviau pasinaudoti finansų rinkų paslaugomis.** Tikslas – skatinti specializuotų fondų kūrimąsi: sudaryti jiems sąlygas veikti visoje bendrojoje rinkoje.

Pagrindinis veiksmas Nr. 2

- Toliau gerinti galimybes gauti mikrokreditų iš **ES mikrofinansų priemonės Progress** ir ją plėtoti stiprinant institucinius gebėjimus pagal 2014–2020 m. laikotarpio Europos Sąjungos socialinių pokyčių ir inovacijų programą²³, **geriau analizuoti, skatinti ir remti mikrokreditavimo teisinės ir institucinės aplinkos plėtrą.**

3.1.2. ES lėšų sutelkimas

Struktūrinių fondų veikimo patirtį vertėtų apibendrinti, įvertinti ir aptarti su nacionalinėmis valdymo institucijomis, kad valstybės narės artimiausio programavimo laikotarpio kontekste būtų paskatintos plėsti paramą socialinėms įmonėms ir didinti jos veiksmingumą. Jas papildydama Komisija plėtos specifinį socialinių įmonių finansavimo veiksmą.

Pagrindinis veiksmas Nr. 3

- Pagal ES socialinių pokyčių ir inovacijų programą Komisija pasiūlė **įgyvendinti 90 mln. EUR finansinę priemonę, kurios tikslas – palengvinti socialinių įmonių galimybes gauti** steigimosi, plėtojimosi ir plėtimosi **finansavimą** investuojant į

²⁰ Europos investicijų banko grupė

²¹ Europos socialinio investavimo ir verslumo fondas, angl. *European Social Investment and Entrepreneurship Fund* (ESIEF), kuri investuotų į 10–15 priemonių skirtingose valstybėse narėse.

²² Europos mikrokreditų plėtojimo iniciatyva augimui ir užimtumui remti, COM(2007)708.

²³ 2011 m. spalio 6 d. COM(2011) 609 final

solidariojo investavimo fondus ir šitaip suteikiant nuosavo kapitalo ir skolos priemones.

Pagrindinis veiksmas Nr. 4

- **Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Europos socialinio fondo (ESF) reglamentuose Komisija pasiūlė įrašyti aiškų „socialinių įmonių“ investicinių prioritetą nuo 2014 m.²⁴**, kad valstybėms narėms bei regionams būtų suteikta teisinė bazė ir galimybė įtraukti tikslinius veiksmus į savo 2014–2020 m. ERPF ir ESF programas. **Socialinio verslo matomumo gerinimas**

3.2.1. Priemonių, kuriomis sektorius taptų geriau žinomas, o socialinis verslas geriau matomas, plėtojimas

Viena iš pagrindinių reikmių, kurias nurodė visi subjektai, yra galimybė paprastai ir greitai gauti esamą informaciją apie socialines įmones, kad būtų galima keistis patirtimi, ir plačiau skleisti geriausią patirtį. Todėl ypač svarbu turėti priemonių, kuriomis būtų galima įvertinti ir panaudoti šios veiklos poveikį ir rezultatus, pavyzdžiui, semiantis patirties iš kai kurių valstybių narių, sukūrusių papildomą apskaitą, kuri sudaro sąlygas rinkti statistiką apie socialines įmones, ypač apie kooperatyvus ir savidraudos įmones. Šiems uždaviniams išspręsti būtų galima naudoti ženklimą arba sertifikavimą. Taip pat svarbu skatinti socialinį verslą jaunimo tarpe.

Pagrindinis veiksmas Nr. 5

- **Nustatyti gerąją patirtį ir kartotinius modelius** kartu su suinteresuotosiomis šalimis sudarant išsamią socialinių įmonių Europoje panoramą, nustatant jų ypatybes, ekonominius modelius, ekonominį svorį, tarptautinio augimo potencialą, teisinio statuso ir taikomo apmokestinimo turinį ir kriterijus, esamus skiriamuosius ženklus.

Pagrindinis veiksmas Nr. 6

- Siekiant pagerinti socialinių įmonių matomumą ir galimybę jas palyginti, **sukurti viešą joms Europoje taikomų ženklų ir sertifikatų duomenų bazę.**

Pagrindinis veiksmas Nr. 7

- **Skatinti tarpusavio mokymąsi ir nacionalinių bei regioninių administracijų kompetencijų stiprinimą**, kad atliekant analizę, keičiantis gerąją patirtimi, didinant žinomumą, kuriant tinklus ir vykdant sklaidą būtų įgyvendintos bendros socialinių įmonių rėmimo, skatinimo ir finansavimo strategijos (ypač struktūrinių fondų atveju).

3.2.2. Socialinio verslo vykdytojų vadybos įgūdžių stiprinimas, profesionalumo ugdymas, tinklų kūrimo skatinimas

Tiek jauniems, tiek išitvirtinusiems socialinio verslo vykdytojams reikia tinkamai įmonės vadybai ir jos augimui būtinų įgūdžių. Todėl Komisija nori skatinti informacijos mainus su kitais inovatyviais verslininkais, tyrėjais ir dėstytojais. Tą būtų galima daryti panaudojant (socialinio) verslo inkubatorius. Šiose srityse sukaupta patirtis turėtų būti

²⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_fr.cfm

palaiškoma ir jos turėtų rasti daugiau. Socialinio verslo atstovams taip pat reikėtų suteikti galimybę konsultuotis su kitų įmonių vadovais ir bankininkais.

Pagrindinis veiksmas Nr. 8

- Socialinio verslo vykdytojams, inkubatoriams ir veiklos grupėms, socialinių investicijų vykdytojams ir jų bendradarbiams **sukurti vieną bendrą elektroninę daugiakalbę mainų ir informacijos platformą**, prireikus susietą su Europos socialinės inovacijos platforma²⁵ ir su tinklu *Enterprise Europe*.
- **Plačiau supažindinti su ES programomis, iš kurių socialinio verslo vykdytojai galėtų gauti paramos**, kaip antai ERASMUS, ERASMUS jaunesiems verslininkams, TEMPO, „Veiklus jaunimas 2007–2013“ (ypač veikla „Jaunimo iniciatyvos“) ir su „Horizontu 2020“, ir pagerinti galimybę jomis pasinaudoti.

3.3. Teisinės aplinkos gerinimas

3.3.1. Europos teisinių formų, kuriomis galėtų naudotis Europos socialinio verslo įmonės, plėtojimas

Europos kooperatinės bendrovės įgyvendinimo tyrime²⁶ pabrėžiamas teksto kompleksiskumas ir siekiant patenkinti socialinio verslo įmonių poreikius rekomenduojami įvairūs sprendimai, kurie tokį statusą padarytų paprastesnį ir patrauklesnį. Daugelis fondų teigia, kad jiems sunku veikti vidaus rinkoje, nes dėl nevienodo reguliavimo jiems kartais keliamos sudėtingos sąlygos ir reikalaujama sudėtingų procedūrų, ypač mokesčių klausimais. Savidraudos įmonių sektorius nuolat reiškia pageidavimą gauti galimybę naudotis Europos statusu; tiesa, kai kurie mano, kad tokio poreikio nėra.

Pagrindinis veiksmas Nr. 9

- Remiantis konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis rezultatais, **pateikti reglamento dėl Europos kooperatinės bendrovės statuso paprastinimo pasiūlymą**, pagal kurį tas statusas taptų mažiau priklausomas nuo nacionalinių teisės sistemų ir šitaip būtų labiau pritaikytas socialinėms kooperatinėms bendrovėms steigti.
- Siekiant pagerinti tarptautinę fondų veiklą **pateikti reglamento, kuriuo įsteigiamas Europos fondo statusas, pasiūlymą**. Tas statusas galėtų greta nacionalinių teisinių formų, ir juo naudotis nebūtų privaloma.
- **Pradėti savidraudos įmonių padėties visose valstybėse narėse**, ypač jų tarptautinės veiklos, **tyrimą**.

3.3.2. Viešieji pirkimai

Nors galiojantys šios srities teisės aktai teikia įvairių galimybių, socialinės įmonės dažnai tvirtina, kad joms kyla neproporcingai daug sunkumų dalyvauti viešųjų pirkimų

²⁵ <http://www.socialinnovationeurope.eu/>

²⁶ Reglamento Nr.1435/2003 dėl Europos kooperatinės bendrovės (SCE) statuto įgyvendinimo tyrimas, 2010 m. spalio 5 d., http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sce_final_study_part_i.pdf

konkursuose. Tai atsitinka ir dėl šios srities ES taisyklių, ir dėl nacionalinių taisyklių, kurios valstybėse narėse labai skiriasi, o papildomas reglamentavimas ne visada leido visiškai išnaudoti direktyvų dėl viešųjų pirkimų galimybes. Kita vertus, kai kurios valdžios įstaigos ne visada išnaudoja socialinių paslaugų inovavimo potencialą. Dauguma atsiliepusiųjų į Komisijos paskelbtą Žaliąją knygą dėl viešųjų pirkimų ateities nurodė, kad direktyvose reikėtų aiškiau pateikti galimybę taikyti socialinius arba aplinkos kriterijus.

Pagrindinis veiksmas Nr. 10

- **Viešųjų pirkimų reformoje numatyti, kad skiriant konkurso, ypač socialinių ir sveikatos paslaugų, nugalėtoją kokybės elementas būtų svaresnis ir tirti, kaip būtų galima atsižvelgti į darbo sąlygas, kuriomis gaminamos konkurse numatytos prekės ar teikiamos konkurse numatytos paslaugos, nepažeidžiant Sutartyse įtvirtintų nediskriminavimo, lygių galimybių ir skaidrumo principų.**

3.3.3. Valstybės pagalba

2011 m. kovo 23 d. Komisija priėmė Komunikatą dėl ES valstybės pagalbos taisyklių, susijusių su visuotinės ekonominės svarbos paslaugomis, pertvarkos²⁷, kuris gali būti aktualus socialinio verslo įmonėms, teikiančioms visuotinės ekonominės svarbos paslaugas. Komisija nurodo, kad ji ketina priimti taisykles, kurios būtų labiau diferencijuotos pagal kompensacijų už viešąsias paslaugas Sąjungos vidaus rinkoje forma teikiamos pagalbos poveikį. Ji taip pat pripažįsta, kad dėl savo finansinės struktūros ir tikslų kai kurie socialinių paslaugų tipai yra ypatingi.

Pagrindinis veiksmas Nr. 11

- **Supaprastinti valstybės pagalbos taisyklių taikymą socialinėms paslaugoms ir vietos paslaugoms.** Toks supaprastinimas taip pat galėtų būti naudingas socialinio verslo įmonėms, kai jos teikia socialines paslaugas arba paslaugas, kurios neturi poveikio prekybai tarp valstybių narių. Komisija to tikslo siekia paprastindama socialines paslaugas ir vietines paslaugas 2011 m. rugsėjo mėn. paskelbtuose visuotinės ekonominės svarbos paslaugų taisyklių reformos pasiūlymuose, ypač vietinių visuotinės ekonominės svarbos paslaugų *de minimis* reglamente ir naujame sprendime, pagal kurį tam tikromis sąlygomis atleidžiama nuo prievolės iš anksto pranešti apie socialines paslaugas. Numatoma, kad naująsias taisykles Komisija priims iki 2011 m. pabaigos.

4. KARTU SU VEIKSMU PLANU TEIKIAMOS DISKUSINES IDEJOS

Išvardijusi pirmenybinius veiksmus, Komisija siūlo apvarstyti pasiūlymus, kurių išsamesnę formą ir įgyvendinimo priemones dar reikėtų sukonkretinti:

- kurti tinklus ir sudaryti sąlygas bankų (dažnai viešųjų ar pusiau viešų), kurie iš dalies orientuojasi į socialinio verslo finansavimą arba užsiima vien tik juo²⁸, patirties

²⁷ COM (2011) 146 final

²⁸ Galima paminėti *Caisse des dépôts et consignations* (Prancūzija), *KfW Entwicklungsbank* (Vokietija) arba *Big Society Bank* (Jungtinė Karalystė) projektą ir *Triodos Bank* (Belgija, Nyderlandai).

mainams ir šitaip į ekonominę apyvertą leisti nenaudojamas lėšas, pavyzdžiui, neuždarytas mirusių asmenų banko sąskaitas;

- Europos rizikos kapitalo pasiūlymu didinti socialinių įmonių galimybes gauti rizikos kapitalo;
- 2012 m. pagal aktyvaus senėjimo metų programą skatinti senjorus plėtoti socialinį verslą (perorientuoti karjerą arba, pensininkų atveju, imti savanoriauti);
- skatinti socialinių įmonių socioekonominio poveikio savybių tyrimus, ir pirmiausia – bendrai finansuoti nacionalinius papildomos apyskaitos kūrimo projektus²⁹, kurie padėtų išskirti socialines įmones nacionalinėse apskaitos sistemose;
- persvarstant iki 2013 m. gruodžio 31 d. taikomą bendrą bendrosios išimties reglamentą tirti galimybę padidinti ir sukurti naujas pagalbos kategorijas;
- skatinti valstybių narių keitimąsi gerąja patirtimi, susijusia su nacionalinių mokesčių sistemų pritaikymu, kad jos būtų palankesnės socialiniam verslui ir solidarajam investavimui;
- skatinti valstybių narių keitimąsi gerąja patirtimi, susijusia su socialinėse įmonėse sukaupto kapitalo tvarkymu, ypač su turto ir pelno išsaugojimu (angl. *asset locks*), siekiant, kad kapitalas arba liktų įmonėje, arba būtų skiriamas investicijoms į kitas socialines įmones.

Komisija taip pat siūlo toliau svarstyti apie:

- naujas strategijas, kuriomis skatinant socialinių įmonių ir finansų institucijų dialogą būtų pagerintos galimybės gauti finansavimą, pavyzdžiui, MVĮ finansavimo forume *SME Finance Forum*;
- priėmus „Inovacijų sąjungos“ iniciatyvą ir po 2011 m. vasario 4 d. Europos Vadovų Tarybos raginimo sukurti ES lygmens intelektinės nuosavybės naudojimo priemonę, Komisija išsipareigoja ištirti, kaip socialinės įmonės galėtų savo plėtrai panaudoti nenaudojamus patentus;
- socialinėms įmonėms skirtų mainų platformų (biržų³⁰) plėtrą ir jų tinklų kūrimą;
- galimybę pelno siekiančioms socialinėms įmonėms priimti savanorius ir priimti dovanas be neigiamo fiskalinio poveikio;
- kitas formas turinčių socialinių įmonių, pavyzdžiui, ne pelno asociacijų, poreikį įgyti galimą Europos statusą ir (arba) visoms socialinėms įmonėms bendrą Europos statusą. Tuo tikslu po to, kai bus priimtas Europos fondo pasiūlymas, Komisija surengs aukšto lygio susitikimą, kuriame dalyvaus visų socialinių verslą plėtojančių sektorių subjektai,

²⁹ <http://www.socialeconomy.eu.org/spip.php?article705&lang=en>

³⁰ Po Brazilijos (*Bovespa*, 2004 m.) ir Pietų Afrikos (*SASIX*, 2006 m.) pirmoji socialinė birža Europoje buvo sukurta Portugalijoje 2008 m. (*Bolsa de Valores Sociais*) kaip *Euronext Lisbon* dalis. Artimiausiais mėnesiais gali prasidėti Londono biržos *London Social Stock Exchange* projektas.

kuriems šis klausimas aktualus, Europos Parlamentas, Taryba; susitikime bus svarstomos iniciatyvos, kurių reikėtų imtis norint Europos lygmeniu patobulinti socialines įmones reglamentuojančią teisinę bazę.

5. ISVADA

Komisija:

- visoms suinteresuotosioms šalims pateikia šiame komunikate išdėstytą analizę ir siūlomas priemones, kad su sektoriaus atstovais tęstų seniau pradėtą dialogą, ir kviečia visus suinteresuotuosius asmenis dalyvauti 2011 m. lapkričio 18 d. Briuselyje rengiamoje socialiniam verslui ir solidariai ekonomikai skirtoje konferencijoje. Toje konferencijoje visi galės pareikšti nuomonę dėl šio komunikato;
- kviečia valstybes nares, vietos ir regionų valdžios įstaigas pagal savo kompetenciją palaikyti ir skatinti socialinių įmonių plėtrą, ypač per ekonominės plėtros priemones ir prekybos rūmus, atsižvelgiant į partnerysčių ir iniciatyvų, kurias prekybos rūmai palaiko, tarptautinį pobūdį;
- taip pat ragina valstybes nares plėtoti visapusišką strategiją, kad gerėtų socialinių įmonių pajėgumų didinimo sąlygos, sparčiau kurtųsi socialinių įmonių tinklai, būtų sėkmingiau telkiamos privačios ir viešosios lėšos, o socialinės įmonės būtų kviečiamos dalyvauti įdarbinimo susitarimuose ir socialinės integracijos iniciatyvose.

Komisija:

- įgyvendins savo iniciatyvas palaikydama partnerystės ryšius su valstybėmis narėmis, nepažeisdama subsidarumo principo ir atsižvelgdama į vietos, regiono ir šalies lygmens ekonominės ir socialinės sanglaudos problematiką;
- įsteigs daugiašalę konsultacinę socialinio verslo klausimų grupę, kuri vertins šiame komunikate numatytų priemonių įgyvendinimo pažangą. Remiantis konsultacinės smulkiojo verslo akto grupės³¹ patirtimi tą grupę galėtų sudaryti valstybių narių, vietos valdžios įstaigų, socialinio verslo įmonių organizacijų, bankų ir finansų sektoriaus, mokslo institucijų ir universitetų atstovai.

³¹ Smulkiojo verslo akto Europai apžvalga, COM(2011)78 final, p. 20.